

Guillermo Martínez

Lucianas långsamma död

Översättning Manni Kössler

Albert Bonniers Förlag

Av Guillermo Martínez har tidigare utkommit på svenska

Morden i Oxford 2006

www.albertbonniersforlag.se

ISBN: 978-91-0-011916-4

© Guillermo Martínez, 2007

Argentinska originalets titel:

La muerte lenta de Luciana B

ScandBook AB, Falun, 2009

Allt som krockar fysiskt ger upphov till
en reaktion lika stark som krocken, men moraliskt
är reaktionen starkare än aktionen.
Reaktionen på sveket är förakt;
på föraktet, hat; på hatet, mord.

Giacomo Casanova
Memoarer

Ett

Jag sov som en sten när telefonen ringde och väckte mig en söndagsmorgon. Rösten sa bara *Luciana* i en svag och spänd viskning, som om det borde räcka för att få mig att komma ihåg. Jag upprepade förvirrad namnet och hon lade till sitt efternamn, vilket väckte ett avlägset och fortfarande vagt minne, och därpå påminde hon mig i lätt ängslig ton om vem hon var. Luciana B. Flickan som tog diktamen. Visst mindes jag henne. Hade det verkligen gått tio år? Ja, nästan tio år, bekräftade hon, och det gladdde henne att jag bodde kvar på samma adress. Men hon lät inte det minsta glad. Hon var tyst en stund. Kunde hon få träffa mig? Hon *måste* träffa mig, rättade hon sig sedan med ett förtvivilans eftertryck som jagade bort varje eventuell tanke åt något annat håll. Ja, naturligtvis, sa jag lite förskräckt, när då? När du kan, så fort som möjligt. Jag såg mig tvekande omkring i min stökiga lägenhet där entropins liknöjda krafter hade släppts lös, och tittade sedan på väckarklockan bredvid sängen. Om det är en fråga om liv eller död, sa jag, vad sägs om i eftermiddag, här, förslagsvis klockan fyra? I andra änden hördes ett hest ljud och en hackande utandning, som om hon höll tillbaka en snyftning. Ursäkta, mumlade hon skamset. Ja, det är en fråga om liv eller död, sa hon sedan. Du vet ingenting, eller hur? Ingen vet något. Ingen *fattar*. Det lät som om hon höll på att brista i gråt igen. Det var tyst en stund medan hon

med möda lyckades behärska sig. Med låg röst, som om det kostade på att uttala namnet, sa hon: Det handlar om Kloster. Och innan jag hann ställa några frågor, som om hon var rädd att jag skulle ångra mig: Jag kommer klockan fyra.

Tio år tidigare hade jag i en fånig olyckshändelse brutit höger handled och ett orubbligt gipsbandage gjorde handen stel ända ut till de yttersta fingerlederna. Jag stod i begrepp att skicka min andra roman till förlaget och hade bara ett manus skrivet med min oläsliga handstil, två tjocka spiralblock späckade med överstrykningar, pilar och rättelser som ingen annan klarade av att dechiffra. Min förläggare, Campari, försåg mig efter en stunds eftertanke med lösningen. Han drog sig till minnes att Kloster sedan en tid tillbaka hade gått över till att diktera sina romaner och att han hade anställt en ung kvinna, en flicka som tydligen var så i alla avseenden perfekt att hon hade blivit en av hans värdefullaste tillgångar.

– Och varför skulle han vilja låna ut henne till mig? frågade jag och kunde inte riktigt tro på min goda tur. Namnet Kloster, hämtat från höjderna och uttalat med sådan självklarhet av Campari, hade mot min vilja imponerat på mig. Vi satt på förläggarens kontor och det inramade omslaget till Klosters första roman, förläggarens enda eftergift vad gällde utsmyckning, hängde på väggen likt en återklang svår att bortse från.

– Ånej, jag är övertygad om att han inte vill låna ut henne till dig. Men Kloster befinner sig utomlands till i slutet av månaden, på ett sådant där boende för konstnärer dit han brukar dra sig tillbaka för att gå igenom böckerna innan de ges ut. Han har inte tagit med sin hustru, och jag tror följaktligen inte att hon – han blinkade åt mig – har låtit honom ta med sekreteraren heller.

Han ringde där och då hem till Kloster, talade efter över-

svallande hälsningsfraser med någon som uppenbarligen var hustrun, lyssnade med uppgiven min på vad som tycktes vara en lång rad klagomål, väntade tålmodigt på att hon skulle få fram namnet i adressboken och skrev till sist ner ett telefonnummer på en papperslapp.

– Flickan heter Luciana, sa han, men ta det försiktigt, du vet att Kloster är vår heliga ko. I slutet av månaden måste du lämna henne tillbaka, intakt.

Detta korta samtal hade genom en oförutsedd glipa låtit mig skymta något av det isolerade, oerhört privata privatliv som levdes av den ende verkligt tystlåtna författaren i ett land där författarna framför allt pratar. Medan jag lyssnade på Campari hade jag gång på gång fått förvånande upplysningar och kunde nu inte låta bli att tänka högt. Så Kloster, den fruktansvärde Kloster, var alltså gift? Och han hade något så otänkbart, för att inte tala om småborgerligt, som en sekreterare?

– Och en dotter som han avgudar, fullföljde Campari. Han var nästan fyrtio när hon föddes. Jag råkade träffa honom ett par gånger när han var på väg med henne till parken. Jodå, han är en omtänksam familjefar, och vem hade kunnat ana det?

Kloster var hur som helst, och även om han på den tiden ännu inte hade ”exploderat” hos den stora publiken, sedan länge den författare alla försökte överträffa. Han hade ända sedan sin första bok varit alldeles för stor, alldeles för framstående, alldeles för omtalad. Tystnaden han omgav sig med mellan romanerna förbryllade och oroade oss likt ett hot: det var kattens tystnad medan mössen publicerade. Inför varje ny bok av Kloster undrade vi inte längre hur han hade burit sig åt, utan hur han hade burit sig åt *för att göra det igen*. Och som ytterligare påspädning av eländet var han inte ens gammal, inte så fjärrad från vår egen generation som vi hade önskat.

Vi tröstade oss med slutsatsen att Kloster måste tillhöra en annan art, att han var ett ondsint missfoster som förskjutits av människosläktet och dragit sig tillbaka till en ö av förbitt-rad ensamhet, och att han såg lika skräckinjagande ut som en av sina romangestalter. Vi föreställde oss att han hade varit rättsläkare eller balsamerare på något museum eller chaufför på en begravningsbyrå innan han blev författare. När allt kom omkring hade han ju som inledande citat i en av sina böcker valt de föraktfulla orden från svältkonstnären hos Kafka: "Det är för att jag inte kunde hitta någon mat jag tycker om; jag skulle äta mig lika mätt som ni om jag bara hade hittat den." På baksidan av hans första bok stod det artigt att det fanns något "ogudaktigt" hos hans iakttagelser, men ju mer man läste Kloster desto mer stod det klart att han inte var det minsta ogudaktig: han var obarmhärtig. Romanerna lyste bländande, från första stycket, så som billyktor lyser upp vägen, och för sent insåg man att man hade förvandlats till en skräm-d hare, tyst och skälvande, oförmögen att göra annat än att trollbunden fortsätta bläddra. Det fanns något nästan fysiskt, och grymt, i sättet på vilket Klosters berättelser trängde in genom skal och blottade begravda rädslor, som om han hade en trepanerares ohyggliga kunnande och dessutom den allra tunnaste pincett för att hålla en fast. Det rörde sig inte heller exakt, och betryggande, om *deckare* (vi önskade sannerligen att det hade gått att avfärda honom som en simpel deckarförfattare). Det som fanns var ondska i dess renaste form. Och om ordet inte redan blivit urvridet och obrukbart på grund av alla såpoporer, vore det den bästa definitionen av hans romaner: de var *ondskefulla*.

Ett tydligt tecken på hur vidunderligt tung han redan då föreföll oss var vårt lågmälda sätt att tala om honom, som om

vi ansträngde oss för att hemlighålla saken så att ingen ”därute” skulle märka av något. Inte heller kritikerna visste riktigt hur de skulle bli av med honom och de kunde bara inom citations-tecken, för att inte framstå som imponerade, stamma fram att Kloster skrev ”alldeles för bra”. Där träffade de prick: alldeles för bra. Utom räckhåll. Varje scen, varje rad i dialogen, varje avslutning, vittnade om samma nedslående insikt, och trots att jag hundratals gånger hade försökt ”få syn på” mekanismen hade jag bara kommit fram till att det bakom skrivbordet måste finnas en besatt hjärna, storslaget sjuk, som bestämde över liv och död. Ett knappt tyglat storhetsvansinne. Det är inte konstigt att jag för tio år sedan var enormt nyfiken på att få se vem som var den ”i alla avseenden perfekta” sekreteraren hos denne maniske perfektionist.

Jag ringde henne så fort jag kom hem – hon hade en lugn, glad, väluppfostrad röst – och vi gjorde upp om ett första möte. När jag gick ner och öppnade porten stod där en lång, smal och allvarlig men leende ung kvinna med hög panna och brunt hår i hästsvans. Attraktiv? Våldigt attraktiv. Och förfärligt ung; hon såg ut som en förstaårsstudent på universitetet, nyss utstigen ur duschen. Jeans och löst sittande blus. Band i olika färger runt handleden. Gymnastikskor med stjärnor på. Vi log mot varandra utan att säga något i hissens trånga utrymme: jämna tänder, mycket vita, hårtopparna fortfarande fuktiga, parfym... I lägenheten drog vi genast upp riktlinjerna för lönevillkor och arbetstider. Hon hade otvunget slagit sig ner i skrivbordsstolen framför datorn, ställt ifrån sig väskan på golvet och medan vi pratade gungade hon lite på stolen med sina långa ben. Bruna ögon, intelligent blick, snabb, ibland skrattlysten. Allvarlig, men leende.

Den där första dagen dikterade jag för henne i två timmar

utan paus. Hon var uppmärksam, säker och stavade som genom ett extra under felfritt. Händerna på tangentbordet rörde sig knappt; hon hade omedelbart funnit sig till rätta med min röst och min takt och tappade inte tråden en enda gång. Perfekt alltså, i alla avseenden? Jag, som snart skulle fylla trettio, hade med vemodig grymhet börjat titta på kvinnors ”framtida utseende” och kunde inte undgå att notera ett och annat. Jag hade lagt märke till att hennes hår, med pannans höga hårfäste, var tunt och sprött och när jag såg hjässan uppifrån (jag dikterade stående), syntes det att benan var lite för breda. Dessutom hade jag lagt märke till att linjen under hakan inte var riktigt lika stram som man kunde förvänta sig och att det lilla vecket på halsen hotade att med åren bli en dubbelhaka. Innan hon satte sig hade jag också observerat att hon nedanför midjan var behäftad med den typiskt argentinska asymmetrin, den knappt antydda men lurande obalansen som är en följd av alltför breda höfter. Det var något som emellertid skulle inträffa långt senare och nu var hennes ungdom det förhärskande och uppenbara. Medan jag öppnade det första spiralblocket för att påbörja diktamnen pressade hon ryggen mot ryggstödet för att räta på den och jag kunde en aning förstämnd bekräfta det jag anat när jag först fick se henne: blusen hängde över en platt bröstkorg, helt plan, som ett tabula rasa. Kanske hade just det varit passande, rentav avgörande, för Klosters del? Jag hade nyss fått veta att han var gift och han kunde väl knappast presentera en nymfett på arton, med kurvig kropp dessutom, för frun. Men främst kanske det, om författaren ville arbeta utan distraktioner, var den bästa lösningen att försäkra sig om den ungdomliga charmen i detta ansikte vars profil han kunde betrakta i lugn och ro hela tiden, utan den ton av sexuell oro det skulle innebära att också inför ögonen ha en annan, mer riskfylld, profil? Jag und-

rade om Kloster hade gjort dessa överväganden, dessa hemliga beräkningar. Jag undrade – likt Pessoa – om det bara var jag som var så lågsint i ordets bokstavliga mening, men hur som helst var jag nöjd med hans val.

Jag föreslog vid något tillfälle att vi skulle koka kaffe och hon reste sig ur stolen lika otvunget som hon från första början hade gjort sig hemmastadd och sa, med en blick på min gipsade hand, att hon kunde ta hand om det om jag bara visade var allting fanns. Hon nämnde att Kloster drack kaffe utan uppehåll (hon sa inte Kloster utan använde hans förnamn, och jag undrade för mig själv hur nära de stod varandra) och att han hade börjat med att ge henne en lektion i hur kaffet skulle tillagas. Jag ville inte ställa frågor om Kloster första dagen, jag var tillräckligt konfunderad för att låta det gå en tid, vänta tills vi hade blivit mer förtrogna, men medan hon letade fram koppar och fat i köket fick jag reda på nästan allt jag skulle få veta om Luciana själv. Hon läste verkligen första året på universitetet. Hon hade skrivit in sig på biologi men tänkte eventuellt byta inriktning när grundkursen var klar. Pappa, mamma, en storebror som läste medicin sista året, en betydligt yngre syster på bara sju år som hon nämnde med ett dubbelydigt leende som om det rörde sig om ett trevligt plågoris. En mormor som sedan en tid fanns på ett äldreboende. En pojkvän försynt insmugen i samtalet, namnlös, som hon hade känt ett år. Hade hon gått hela vägen med honom? Jag kom med ett par småfräcka skämt och lyssnade på hennes skratt. Avgjorde att jo, absolut. Hon hade studerat dans, men gjorde det inte längre, inte sedan hon började på universitetet. Hon hade ändå kvar den raka hållningen och något av första positionen när hon ställde sig upp. En gång hade hon varit i England som utbytesstudent, på stipendium från sitt tvåspråk-

kiga gymnasium. Kort sagt, tänkte jag vid något tillfälle, en stolt och dyrbar dotter, ett blankputsat exemplar, fulländat uppfostrad och polerad, ur den argentinska medelklassen, som gav sig ut på arbetsmarknaden långt före sina jämnåriga. Jag undrade, men det tänkte jag inte fråga, varför så tidigt, men kanske var det bara ett tecken på den mognad och det oberoende hon verkade ha skaffat sig. Hon föreföll inte på något vis vara i behov av den lilla summa pengar vi kommit överens om: hon var fortfarande brun efter en lång sommar i föräldrarnas hus vid havet i Villa Gesell och bara handväskan kostade säkert mer än den gamla datorn hon nu satt framför.

Jag dikterade ett par timmar till och såg henne inte visa trötthet mer än en gång: under en av mina pauser lutade hon huvudet först åt ena sidan och sedan åt den andra och från halsen, hennes vackra hals, hördes ett dämpat knakande. När arbetstiden var slut reste hon på sig, plockade ihop kopporna, ställde dem diskade på diskbänken, pussade mig snabbt på kinden och gick.

Det kom att bli vår rutin hädanefter: en kindpuss när hon anlände, väskan som lämnades, närmast kastades, i en soffhörna, två timmars diktamen, en kopp kaffe och ett kort leende samtal i det trånga lilla köket, ytterligare två timmars diktamen och vid något tillfälle, utan undantag, huvudets lutning, halvt smärtsam, halvt förförisk, åt båda sidorna och det dämpade knakande ljudet från nackkotorna. Jag började känna igen hennes klädesplagg, förändringarna i ansiktet som vissa dagar såg lite sömnigare ut, hårets och hårspännenas växlingar, sminkets hemliga tecken. Under en av dessa likartade förmiddagar ställde jag en fråga om Kloster, men vid det laget var jag mycket mer intresserad av henne än av honom, vid det laget började hon också för mig framstå som perfekt i alla

avseenden och jag fantiserade om olika osannolika sätt att få behålla henne. Men Kloster var, såvitt jag förstod, också i alla avseenden den mest perfekta chefen. Han tog stor hänsyn till hennes tentamensdagar och hon lät mig mycket finkänsligt förstå att han betalade nästan dubbelt så mycket som hon och jag hade enats om. Men hurdan var han, människan, den mystiske Mr K, envisades jag. Vad var det jag ville veta egentligen? undrade hon förbryllad. Jag ville naturligtvis veta *allt*. Visste hon inte att det ingick i författaryrket att skvallra? Det är ingen som känner honom, förklarade jag, han ger inga intervjuer och det var längesedan ett fotografi av honom fanns på omslaget till hans böcker. Hon såg överraskad ut. Hon hade visserligen vid flera tillfällen hört honom tacka nej till reportage, men det hade aldrig fallit henne in att det kunde finnas något mystiskt hos honom: hon hade inget intryck av att han dolde något. Han var över fyrtio, lång och smal, hade i ungdomen varit långdistanssimmare. I arbetsrummet hade han fotografier från den tiden och pokaler och medaljer, han simmade fortfarande ibland sent om kvällarna i bassängen på en klubb nära hemmet.

Hon valde noga några få ord när hon beskrev honom, som om hon ville försäkra sig om ett oengagerat tonläge, och jag undrade för mig själv om hon fann honom intressant på något vis. Jaha, lång och smal, bred simmarrygg, funderade jag. Attraktiv? fyrade jag av. Hon skrattade till, som om hon hade tänkt tanken och avfärdat den. Nej, inte för mig i alla fall, sa hon och tillade lite förfärat: Han skulle kunna vara min pappa. Dessutom, tillade hon, är han *mycket* stram. De arbetade också fyra timmar i sträck, varje förmiddag. Han hade en söt dotter på fyra år som alltid gav henne teckningar och ville ha henne som storasyster. Dottern brukade leka ensam i ett

rum på nedervåningen bredvid arbetsrummet medan de arbetade. Hans fru syntes aldrig till, just det kanske var en aning mystiskt förstås, hon hade bara sett henne vid ett par enstaka tillfällen. Någon gång hördes hon skrika något till dottern, eller ropa på henne uppifrån. Kanske var hon deprimerad, eller led kanhända av någon annan åkomma; hon verkade tillbringa större delen av dagen i sängen. Det var främst han som ägnade sig åt barnet, arbetet avslutades alltid punktligt för att han skulle hinna gå med dottern till parken. Och hur arbetade han? Han dikterade alltså på förmiddagarna, precis som jag, bara det att han stundtals försjönk i evighetslånga tystnader. Han gick fram och tillbaka i rummet hela tiden som om han befann sig i en bur, ena stunden var han längst bort i rummet, och så plötsligt bakom hennes rygg. Och han drack kaffe, det hade hon ju redan sagt. Under en arbetsdag gjorde de aldrig mer än en halv sida färdig. Han rättade, rättade varenda bokstav, bad henne läsa varje fras gång på gång. Vad skrev han då? En ny roman? Vad handlade den om? Jo, det var en roman, om religiösa mördare. Det var i vart fall vad den hittills tycktes handla om. Hon hade faktiskt till och med lånat honom sin fars bibel med kommentarer, så han skulle kunna se på översättningen. Och vad hade han för uppfattning om sig själv? Vad menade jag med det, undrade hon. Om han ansåg sig vara *förmer*. Hon tänkte efter, som om hon försökte dra sig till minnes någon viss omständighet, en kommentar, en glidning i ett samtal. Jag har aldrig hört honom säga något om sina böcker, sa hon tveksamt, men en dag när vi för tionde gången gick igenom samma mening, sa han att en författare samtidigt måste vara en skalbagge och Gud själv.

När jag betalade henne i slutet av första veckan märkte jag på hennes sätt att betrakta sedlarna, på den med ens fokuse-

råde uppmärksamheten, hennes belåtna noggrannhet när hon stoppade undan dem, en intensitet, en våg av intresse, som fick mig att för ett ögonblick se henne i ett oväntat ljus, och som jag i den stunden förknippade med hennes kommentar om hur mycket Kloster betalade och inom mig tolkade med förundran och lite förskräckelse: den vackra Luciana brydde sig verkligen om pengar.

Och vad hände efter det? Det hände... ett och annat. Det kom några mycket varma dagar, sommarens oförutsedda återkomst i mitten av mars, och Luciana bytte ut sina blusar mot korta linnen som lämnade axlarna bara liksom även en bit av magen och ryggen. När hon lutade sig fram och läste på skärmen såg jag ryggradens mjukt svängda båge och i hålligheten mellan ryggen och byxlinningen en spiral av lätt ljus behåring, nästan blond, som fortsatte nedåt, där – och den såg jag mycket tydligt – trosans minimala triangel, alltid lika störande, stack fram. Gjorde hon det avsiktligt? Naturligtvis inte. Allt var oskuldsfullt och vi betraktade fortfarande varandra med samma oskuldsfulla blick och i kökets trånga utrymme undvek vi lika mycket som tidigare att snudda vid varandra. Det var emellertid ändå en ny och högst behaglig anblick.

En av dessa varma dagar när jag lutade mig fram över hennes stol för att läsa igenom en mening på skärmen stödde jag, också det oskuldsfullt, vänsterhanden mot stolsryggen. Hon hade böjt sig lite framåt och lutade sig nu bakåt igen, och hennes axel kom emot och klämde mjukt fast mina fingrar. Ingen av oss tog första steget för att avsluta kontakten – den förstulna och ändå utdragna första kontakten – och en lång stund, ända till slutet på stycket, fortsatte jag att diktera stående, orörlig helt nära henne, och jag kände genom fingrarna liksom en stark tickande signal, en varm och hemlig

ström, värmen från hennes hud som rann över halsen och axlarna. Ett par dagar senare började jag diktera den första riktigt erotiska scenen i min roman. När jag var färdig bad jag henne att läsa stycket högt, jag bytte ut några ord mot andra lite råare och bad henne läsa på nytt. Hon lydde med samma självklarhet som alltid, utan att det gick att märka minsta störning i hennes röst när hon tog sig fram genom de minerade områdena. Ändå dröjde till följd av detta frammanande en lätt sexuell spänning kvar i luften. Jag förväntade mig, sa jag, att hon skulle komma med en kommentar om att Kloster minsann inte utsatte henne för den sortens diktamen. Hon såg obekymrat och en aning ironiskt på mig: Hon var van, sa hon, Kloster dikterade betydligt värre saker. På grund av ett märkligt uttal lät det som om hon sa "bättre" istället för värre. Ett litet leende låg kvar i hennes ansikte, som om hon tänkte på något särskilt. Jag tog det som en utmaning. Medan jag fortsatte min diktamen väntade jag tålmodigt på att hon skulle vrida på huvudet och när jag till slut hörde hur nacken knakade till lät jag handen glida in under hennes hår och tryckte fingrarna mot nackens hållighet. Jag tror jag gjorde henne lika förskräckt som jag gjorde mig själv genom att utan återvändo beträda vägen bort från att undvika att röra vid henne till att beslutsamt röra vid henne, även om jag gjorde vad jag kunde för att få beröringen att verka avspänd. Hon stelnade till, slutade andas, händerna hejdade sig ovanför tangentbordet, hon vände inte på huvudet och jag klarade inte av att bestämma mig för om hon förväntade sig mer, eller mindre.

– När jag blir av med gipset ska jag ge dig massage, sa jag och lade handen på stolsryggen.

– När du blir av med gipset behöver du inte mig längre,